

A quæ excrementum oleat, prius uero excernatur sanguis, quam bilis; & hæc confertim, ille uero paulatim, crebræ tamen fiant utriusque excretiones; inter quas illæ maiores esse soleant, quæ assument cibum sequuntur; nullum seruari ordinem inter excretiones, sed eas aliquando anticipare, vel tardare, nec in alijs semper similes esse præsentes præteritis. Præterea quod incepit excretionis statim ab initio nullo præcedente morbo, quod iam inueterata sit, in eodemque tenore persisteret, quod sanguis post leues dolores statim emittatur, bilis uero longè postea; quodque ille à crassis intestinis exulceratis, bilis uero ab hepate, vniuersoq[ue] corpore prodeat, quodque sponte fiat excretionis, symptomaticaque sit, quæque nihil fidum, perfectum cum signis cruditatis habeat: quod item difficile feratur, ac cum dolore ventris, & totius corporis molestia uirgeat: quod febrem post aliquot dies intulerit, nec eam quidem admodum leuem. Hæc & similia commemoranda, quæ ex prædictis fontibus facile trahuntur; singulisque casibus, prout res habet, recte accommodantur. Quibus perspectis causæ explicandæ, & occasionses omnes commemorandæ, de quibus

B sequenti capite, agemus. Quapropter nunc ad ea transire opportunum est, quæ in corpore retinentur, in quibus quidem substantiam, qualitatem, quantitatem, tempus, locum, modum, ordinem, retentionisque formam, & quandam qualitatem notare, debemus. Nam quid, quale, & quantum sit, quod retinetur; quandoque illud incepit cohiberi, & an continuu[m], vel per interualla fiat retentionis, & an statim nullo præcedente morbo, an uero post ægritudinem aliquam cœperint detineri naturalia excreta, perspectum habere necesse est, quemadmodum nec illud ignorare oportet, in quo corporis loco cohibeantur, aut retineri cœperint, an in vniuerso scilicet corpore, vel in aliis, aut una duntaxat parte, quarum conditionem expendere oportet, vt supra fecimus, quum de excretis ageremus. Modum considerabit, qui docebit paulatim, aut confertim, vel per vices factam esse retentionem. In hoc paritet ordo queritur, vt intelligamus, si multa excreta detinentur, quid primum, quidque deinceps cohiberi cœperit. Cæterum ad formam illud pertinere dixerim, si facilis, aut difficilis, voluntaria, aut inuoluntaria; si symptomatica, vel

C naturæ prouidentia, uilis denique, aut inutilis prorsus sit huiusmodi retentionis. Iam uero ad ea accedo, quæ ad qualitates pertinent, quæ præter naturam sunt. In quibus pariter, vt in excretis primum expendet, cuius generis sit qualitas, an scilicet ex his, quæ ad visum, vel gustum, odoratum, auditum, aut tactum pertinent eaque simplex vel composita & an illa vel toto genere, aut aliter præter naturam sit, expendet, explicabitque deinde speciem mali; an scilicet intensa sit, vel remissa, an depravata, vel penitus abolita qualitas, quæ sanis corporibus est propria. Postea commemorabit modum quo genita est, an scilicet paulatim cœperit, vel confertim inuaserit, an una, & continua vice factum sit, quicquid est mali; an potius quod semel incepit, alijs vicibus sit auctum, præterea non contemnet tempus, quo incepit vitium, an scilicet inueteratum illud iam sit, an recens, an in morbi principio, vel incremento, aut consistentia, vel vigore, aut declinacione emerserit; an incepit ipsum malum, an alijs potius successerit. At nec illud prætermittet quod ad tempus pertinet, quo affligit. Etenim operæ pretium est scire, an continuè infestet hu-

D iusmodi qualitas, an per interualla, & ea quidem certa, vel incerta reddeat, & quando id fiat, in ipso ne accessionis morbi initio, vel incremento, vel statu, aut remissione, aut in ipso interuallo, an quum natura excernit aliquid vel retinet, an alio tempore, an in diebus decretorijs, aut iudicatorijs uel alijs incipiat, angeatur, uigeat, remittatur, aut alia aliqua mutatio in illa contingat. Ad hæc illud quoque notandum est, an statim emergat, vel paulatim, quoties reddit qualitatis vitium. Postremo locum ignorare haudquaquam oportet affectum: Siquidem expedit intelligere, an vniuersum corpus, vel partem unam duntaxat, aut plures, & quas ex illis occupet noxia qualitas, dextræ, vel sinistræ, superiores, uel inferiores; anteriores, uel posteriores, externas, internas, principes, & publicas; an ignobiles, & priuatas; & an omnes, quas infestat, æqualiter afficiat. Item in quo corporis loco primum fuerit conspicua, & à quo ueluti à fonte in alia spargatur. Ac poterit studiosus, lector ex morbo regio uel ex duritate, & gracilitate corporis, aut ex elephantiasi exempla sumere, in quibus recensere poterit, quæ superius adnotauimus, & se, aliosque exercere, ne cogamur

E nos tot, tantisque exemplis tractationem præter modum augere.

De causis quæ dicenda. Cap. IX.

Is quæ superius sunt dicta de morbis, & symptomatis, statim adnectendæ sunt suæ causæ; ut uia paret ad prædictionem, actionemque. Quod quidem ne temerè fiat, protinus ab initio commemoranda sunt causarum genera, quæ tum in morbis, tum symptomatis generatim spectantur; uidendumque cuius generis rationem singula, quæ causæ alicuius censemur esse, subeant. Nam quum in morbis formam, efficiens, instrumentum; materiam, subiectum, & causas cum quibus, & sine quibus consideremus; plurimum refert hæc inter se distinguere. Quapropter docendum, qualis sit propria cuiusque morbi forma: Alia siquidem est intemperaturæ, alia uero structuræ forma. Quæ præterea morbum gignat, constitutat, augeat, foueat, & tollat, quidque eum peperit, occasionemque dederit: quid item sit tanquam materia morbi, quid tanquam subiectum